

BREVIA

Eesti vanim teadaolev niidurüdi (*Calidris alpina schinzii*) pesitses Põgaris

Hannes Pehlak

Eesti Maaülikool, põllumajandus- ja keskkonnainstituut
Riia 181, 51014 Tartu
e-post: hannes.pehlak@eesti.ee

3. juulil 2008 märkasin Läänemaal Põgari rannaniidul metallrõngaga märgistatud niidurüdi (*Calidris alpina schinzii*). Vaatlustoru abil õnnestus enamus Matsalu P-seeria rõnga signatuurist ära lugeda. Selgus, et lind on pesalt püütud ja rõngastatud samas kohas 5. juunil 1997 Jaanus Aua ja Jaanus Eltsi poolt. Seega oli kohatud niidurüdi vähemalt 12 aastat vana, tõenäoliselt aga veidi vanem, kuna enamus isendeid alustab pesitsemist kaheaastaselt (Heldt 1966, Soikkeli 1967). Märgistamisel linnu sugu ei määratud, välistunnuste järgi oli tõenäoliselt tegemist isaslinnuga.

Euroopa vanim teadaolev soorüdi (*Calidris alpina*) on Taanis pesitsenud lind, kes elas vähemalt 28 aasta ja 10 kuu vanuseks (Staaiv & Fransson 2008). Pori piirkonnas on esimese pesitsemiseni elanud lindude keskmiseks elueaks hinnatud 5,3 aastat (Soikkeli 1970); Skånes 7,4 (isastel 10,6) aastat (Jönsson 1991). Matsalu rõngastuskeskuse andmetel on Eestist varasemast teada üks niidurüdi taasleid: Kihnus 1976 rõngastatud lind pesitses samas kohas ka järgmisel aastal. Eestis sügisrändel rõngastatud linde, kes väga tõenäoliselt kuuluvad tundrarüdi (*Calidris alpina alpina*) alamliiki, on uuesti kohatud neljal korral, vanim neist elas vähemalt kolmeaastaseks. Eestis rõngastatud rüdidde taasleidude arv on võrreldes teiste Põhjamaadega väga väike, kuna siin on rüdisid märgistatud vaid juhuslikult, ja selleks pole

kasutatud värvirõngaid. 1997. aastal Eesti niidurüdidelt kogutud materjal on leidnud kasutamist mitmetes soorüdi geneetikas ja levikupildi kujunemist käsitlevates uuringutes (vt. Wennerberg 2001, Marthinsen *et al.* 2007, Wennerberg *et al.* 2008).

Vaatlusega seonduvat aitasid täpsustada Jaanus Aua, Jaanus Elts, Ole Thorup ja Olavi Vainu, aitäh neile. Välitööd Matsalu rahvuspargi rannaniitude sihtkaitsevööndites toimusid Riikliku Looduskaitsekeskuse Hiiu-Lääne regiooni loa nr. 16 alusel.

Kirjandus: Heldt, R. 1966. Zur Brutbiologie des Alpenstrandläufers *Calidris alpina schinzii*. Corax 17: 173–188. — Jönsson, P.E. 1991. Reproduction and survival in a declining population of the Southern Dunlin *Calidris alpina schinzii*. Wader Study Group Bulletin 61 Supplement: 56–68. — Marthinsen, G., Wennerberg, L. & Lifjeld, J.T. 2007. Phylogeography and subspecies taxonomy of dunlins (*Calidris alpina*) in western Palearctic analysed by DNA microsatellites and amplified fragment length polymorphism markers. Biological Journal of the Linnean Society 92: 713–726. — Soikkeli, M. 1967. Breeding cycle and population dynamics in the Dunlin *Calidris alpina*. Annales Zoologici Fennici 4: 158–198. — Soikkeli, M. 1970. Mortality and reproductive rates in a Finnish population of Dunlin *Calidris alpina*. Ornis Fennica 47: 149–158. — Staav, R. & Fransson, T. 2008. EURING list of longevity records for European birds. http://www.euring.org/data_and_codes/longevity.htm. — Wennerberg, L. 2001. Breeding origin and migration pattern of dunlin (*Calidris alpina*) revealed by mitochondrial DNA analysis. Molecular Ecology 10: 1111–1120. — Wennerberg, L., Marthinsen, G. & Lifjeld, J.T. 2008. Conservation genetics and phylogeography of southern dunlins *Calidris alpina schinzii*. Journal of Avian Biology 39: 423–437.